

Андрій НИСКОГУЗ

Тим, які не читали трилогії, подам стисле окреслення проблематики й змісту твору, почерпнуте з Вікіпедії: «Дивергент» (англ. «Divergent») - дебютний роман американської письменниці Вероніки Рот, перша частина однойменної трилогії. Сюжет розгортається в антиутопічній версії Чикаго, де живе розподілене на п'ять фракцій, типів особистостей суспільство. Вероніка розповідає, що ідея серії народилася ще під час її навчання в коледжі. Книга була опублікована 5 березня 2011 року видавництвом Harper Collins».

У світі, де живе Беатрис Прайор, люди поділені на п'ять фракцій. Кожна фракція присвячена певній якості людської особистості. Іменуються вони як Правдолюбство, Альтруїзм, Безстрашність, Дружелюбство й Ерудичія. Щороку в певний день підлітки віком 16 років мають право вибрати свою життєву дорогу. Від того, що вирішить Беатрис, залежить, чи зостанеться вона зі своєю сім'єю, або ж стане тим, ким хоче бути насправді. І дівчина робить вибір, який дивує всіх, в тому числі і її саму — обирає фракцію Безстрашних. Життя її змінюється остаточно і безповоротно. Відтепер найважливішим стає вижити, довести, що вона гідна бути Безстрашною. Кожен її день — це боротьба з іншими претендентами на ініціювання, але найголовніша битва, звичайно ж, з собою, зі своїми страхами. Та попри брутальність й жорстокість, що заповонила серця безстрашних, Беатрис залишається людиною з великим серцем. Не стає звіром в боротьбі за виживання, де панують закони джунглів. Неодноразово ризикує власним життям заради інших. Ба більше, переступаючи через себе, ризикує втратити особисте щастя з коханим Тобіасом, коли на карту поставлено спільне благо. Бо Трис — дивергент. І саме на темі дивергентності хочу зосередити нашу з вами увагу.

В контексті роману «дивергент — людина, яка не вписується в жодну з фракцій. Дивергент — поза будь-якими схемами, його не «втиснеш» в жодну зі схем поведінки, а тому котролювати його ззовні, насильно - марна трата часу. Він - непередбачуваний і гнучкий у мисленні й діє не за шаблонами, а керується здоровим глуздом, проявляє

здатність в різних ситуаціях поводитися творчо й нестандартно, а що найголовніше - якнайвідповідніше до вимог ситуації. В небезпеці дивергент проявить безстрашність, в головоломці життєвих перипетій – винахідливість ерудита, в стражданні інших поквалиться допомогти з альтруїстською самовідданістю тощо. Як на мене, кожен з нас покликаний стати дивергентом. Це - своєрідний ідеал, до якого всі ми прагнемо. Кожен, либонь, в надрах душі воліє «одивергентнитись» - бути особливим, вільним від усяких наперед визначених схем. Про те, що життя - не схема, а безнастанний шлях творчих поривів, можеш докладніше, любий читачу, дізнатися, мандруючи сторінками творів французького філософа Анрі Бергсона.

«Дивергентність» як така в ідеалі – це та ж сама святість в християнстві. Саме так! Бо саме святі, а перший серед них – Син Божий, Христос в своєму житті яскраво відображає й випромінює т. зв. «дивергентність-святість». Часто запитуємо себе, що в людині, яка чеснота насамперед свідчить про святість? Чи святим є самовідданий альтруїст, чи, може, хоробрий, безстрашний, чи той, що завжди говорить тільки правду, чи, може, той, хто є проникливим і розумним, як ерудити, чи той, що проповідує завжди і всюди мир і злагоду? Напевно, не надто обачно надати перевагу одній добрій рисі, відкидаючи інші. Бо інакше ризикуємо «буквою» вбити «дух».

В чому ж перевага дивергентності над усіма цими добрими і позитивними в своїй суті категоріями або ж фракціями? Саме дивергентність дозволяє у відповідний час і у відповідному місці проявити ту чи іншу рису однієї з фракцій відповідно до ситуації. Якщо проаналізувати євангельську оповідь, то можна провести певні паралелі між життям Ісуса Христа і дивергентами. Христа неможливо вписати в жодну з фракцій. Де на Ісуса чекають хворі й немічні, покинуті й забуті - там Він з самозабуттям і відданістю альтруїста приходиться на допомогу. Там, де потрібно проявити мужність і безстрашність, Христос не зволікає: гостро й безстрашно ганить фарисеїв, виганяє з храму торговців, витривало переносить спеку дня й холод ночі, голод і переслідування, та й, зрештою, прямує Хресним шляхом, долаючи страх (як це часто робила Трис), до місця brutальної й принизливої смерті. Де ворожнеча й ненависть - там Спаситетель сіє мир і гармонію дружелюбності. В дискусіях з підступними й лукавими фарисеями Він - мудрий й передбачливо-винахідливий як найкращий з ерудитів. Перед обличчям брехні й лицемірства Месія - безкомпромісно правдивий борець за істину. Ба більше, Сам навчає про Себе: «Я - дорога, правда і життя» (Ів 14, 6).

Всі ми чудово знайомі з усіма цими чеснотами, але проблеми виникають на практиці, коли постає питання, як саме найвідповідніше поведеться: чи безстрашно, чи віддано, чи безкомпромісно й гостро, чи лагідно і сумирно? Відповідь на це питання може дати лише Христос. Як би Христос не діяв – чи то лагідно, чи гостро, чи стримано, а чи безстрашно – керувався Він передусім любов'ю до інших і щирим наміром їм допомогти, спонукати їх своєю поведінкою навернутися, покаятися, чи, може, підтримати й підбадьорити. Тому рушієм дивергентності має стати, насамперед, любов і турбота про інших. Трис вбачає в кожному персонажі, з яким стикається, зародки дивергентності: «Люди – суцільне нашарування таємниць. Ти ніколи до кінця не можеш цілком вивчити людей, тож іноді доводиться їм довіряти».

Цінність кожного як потенційного дивергента, як того, що є унікальний, ширший за рамки будь-якої фракції, ідеології чи соціальної доктрини, добре знає серцевідець Христос. Бережімо, розвиваймо й помножуймо свою дивергентність.

Андрій НИКОГУЗ. А ти – дивергент?//СЛОВО № 3 (63) 2015